

Simbolika naziva javnih prostora grada Požege

Pisker, Barbara; Bunić, Ivana

Source / Izvornik: **Proceedings of 3rd International Conference "Vallis Aurea" Focus on: Regional Development, 2012, 739 - 743**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:112:967338>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-05**

VELEUČILIŠTE U POŽEGI
STUDIA SUPERIORA POSEGANA

Repository / Repozitorij:

[Repository of Polytechnic in Pozega - Polytechnic in Pozega Graduate Thesis Repository](#)

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

THE CITY OF POŽEGA PUBLIC LOCATION TITLES SYMBOLISM

SIMBOLIKA NAZIVA JAVNIH PROSTORA GRADA POŽEGE

PISKER, Barbara & BUNIC, Ivana

Abstract: *An approach to a consideration of a problem in gender/sex equality is presented through multilateral relation in formalist/realist and symbolic level in an example of research regarding titles of public places in the city of Pozega. Using the method of content analysis the city of Pozega streets and squares titles are observed. The result of research conducted indicates a disproportion: the practice of everyday life abolishes expected theoretical and formal/legal impact. Although formally and equal in rights and commitments, representation of women in many, as well as in a sphere of presence in public space and linear time is sensibly unbalanced. This brings out an issue of diverse evaluation of female social emplacement in a contemporary society.*

Key words: *gender/sex equality, public space, city of Pozega*

Sažetak: *Pristup razmatranju problematike rodne/spolne ravnopravnosti prikazan je kroz višestran odnos formalnih, realističnih i simboličkih razina na primjeru istraživanja naziva lokalnih javnih prostora Grada Požege. Metodom analize sadržaja promatrani su nazivi ulica i trgova u Gradu Požegi s obzirom na njihove rodno/spolne karakteristike. Rezultati provedenog istraživanja upućuju na nesrazmjer: praksa svakodnevnog života ukinula je očekivane teorijske, formalno-pravne učinke. Premda formalno izjednačeni u pravima i obvezama, zastupljenost je žena u mnogim, pa tako i u sferi prisutnosti u javnom prostoru i linearnom vremenu, osjetno neuravnotežena. Time se postavlja pitanje ponovnog preispitivanja i drugačijeg vrednovanja društvenog položaja žene u suvremenom društvu.*

Ključne riječi: *rodna/spolna ravnopravnost, javni prostor, grad Požega*

Authors' data: Barbara **Pisker**, dr.sc., Veleučilište u Požegi, Vukovarska 17, Požega, bpisker@vup.hr; Ivana **Bunic**, upr.iur., V. Nazora 308, Slatina, ibunic@vup.hr

1. Uvod

Formalno-pravno izjednačavanje rodno/spolnih razlika doseglo je u našem društvu zadovoljavajuću razinu. Međutim različite sfere društvene prakse uvjeravaju nas kako jednaka prava isuviše često ne znače jednake mogućnosti za sve: očituje se to u jednakosti plaća, zastupljenosti u političkom životu, ekonomskoj nezavisnosti, reprodukcijском izboru. Ciljevi suvremenog liberalnog feminističkog pokreta u hrvatskom društvu stoga imaju prije svega za cilj iskorjeniti stereotipno razlikovanje rodno/spolnih uloga koje unosi kruta i nefleksibilna očekivanja u rodno/spolne odnose. Ovaj pristup ne zahtjeva radikalnu i revolucionarnu promjenu već želi ukazati na problem diskrepancije: društvena stvarnost uvelike je različita od one koja je opisana u zakonima, te je uz formalnu legislativu nužno mijenjati i društvenu stvarnost usmjeravajući ju prema poštivanju temeljnih zasada pravne kulture na svim razinama.

Socijalizacijske silnice nas kao cjeloživotni proces uvođenja u kulturu društva često podsvjesno navode na prihvaćanje stereotipnih razlikovanja rodno/spolne validacije društveno prisutnom simbolikom: od dječje literature do masovnih medija. Primjer istraživanja provedenog u javnom prostoru i linearnom vremenu otkriva nesrazmjer: praksa svakodnevnog života ukinula je očekivane formalno-pravne učinke. Premda formalno izjednačeni u pravima i obvezama zastupljenost je žena u mnogim, pa tako i u sferi prisutnosti u javnom prostoru i linearnom vremenu osjetno neuravnotežena.

2. Institucionalno-zakonodavni okvir rodno/spolne zaštite i ravnopravnosti u Republici Hrvatskoj

Ustavom Republike Hrvatske u članku 14. regulira se, u najširem smislu pitanje jednakih prava i sloboda neovisno o spolu, a članak 3. propisuje da je ravnopravnost spolova jedna od najviših vrednota ustavnog poretka i temelj za tumačenje Ustava [6]. Zakonom o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08), te Zakonom o ravnopravnosti spolova (NN116/03) detaljnije se uređuje predmetna problematika.

Zakon o ravnopravnosti spolova definira ravnopravnost spolova vodeći se načelom jednakosti: žene i muškarci jednako su prisutni u svim područjima javnog i privatnog života, imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata [8]. Diskriminacija na temelju spola označava svaku razliku, isključenje ili ograničenje učinjeno na osnovi spola kojemu je posljedica ili svrha ugrožavanje ili onemogućavanje priznanja, uživanja ili korištenja ljudskih prava i osnovnih sloboda u političkom, gospodarskom, društvenom, kulturnom, građanskom ili drugom području na osnovi ravnopravnosti muškaraca i žena, obrazovnom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, građanskom i svakom drugom području života [9]. Posebne mjere navedenog zakona se očituju u specifičnim pogodnostima kojima se osobama određenog spola omogućuje ravnopravno sudjelovanje u javnom životu, otklanjaju postojeće nejednakosti ili im se osiguravaju prava u kojima su ranije bili uskraćeni. Posebne mjere mogu se uvesti privremeno radi ostvarivanja stvarne ravnopravnosti žena i muškaraca i ne smatraju se diskriminacijom [8].

Institucionalni okvir za provođenje politike ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj kompleksan je i višestruko razgranat, a obuhvaća institucije državne i lokalne razine s različitim zadaćama i ulogama: od Odbora i Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova pri Hrvatskom saboru, Ureda i koordinatora za ravnopravnost spolova pri Vladi i u tijelima državne uprave do Ureda i koordinatora pri županijama i uredima državne uprave, te županijskih, gradskih i općinskih povjerenstava pri jedinicama područne (regionalne) samouprave.

3. Rodno/spolno iščitavanje i simbolika naziva javnih prostora Grada Požege

S obzirom na pravni okvir predmetna problematika istraživanja vezuje se uz Zakon o naseljima (NN 54/88) u čijem se članku 1. određuje se način i postupak utvrđivanja granica područja naselja, spajanja i razdvajanja naselja, određivanje imena naselja, ulica i trgova, obilježavanje zgrada brojevima i vođenje evidencije o naseljima, ulicama, trgovima i zgradama [7]. Ulicom, odnosno trgom, smatra se javno-prometna površina unutar građevinskog područja. Područje ulice, odnosno trga obuhvaća javno-prometnu površinu i pripadajuće građevinske parcele (čl. 5.). U članu 7. navodi se da naselje, ulica i trg moraju imati ime te da na području naselja ne mogu biti 2 ili više ulica odnosno trgova s istim imenom. Ime naselja, ulice i trga sukladno članku 9. određuje Gradsko vijeće na čijem se području nalazi naselje, ulica ili trg [7].

Metodom analize sadržaja nazivi ulica i trgova obrađeni su na uzorku od 202 ulice i trga preuzetih na stranicama Grada Požege na temelju Odluka o imenima naselja, ulica i trgova u gradu Požegi i ostalim naseljima [4], Gradskog vijeća Grada Požege na sjednici održanoj 29.10.2010. godine., a s obzirom na njihovu odrednicu rod/spol. Obradom podataka dobiveni su rezultati koje prikazujemo u tablici 1.

Neosobna i osobna imena	Broj	%	Rang
Muška	120	59,40	1
Neosobna	68	33,66	2
Ženska	14	6,93	3
Ukupno	202	100	

Tablica 1. Neosobna i osobna imena u nazivima ulica i trgova Grada Požege

Temeljem analize imena u nazivima ulica i trgova Grada Požege otkriva se kao glavna značajka dominacija muških imena nad neosobnim, a posebice nad ženskim imenima. Najčešće se spominju umjetnici, kneževi, kraljevi, banovi i sveci kod muških imena dok se u ženskim imenima nalaze samo umjetnice i svete.

Značajka koje je rezultat rodno/spolnog iščitavanja upisivanja naziva u ulicama i trgovima pokazuje da, kada je riječ o osobnim imenima muški rod ima primarnu poziciju, što znači da mu je kao rodu/spolu pripisana društvena vrijednost koja fascinira svojom dominantnošću, tj. brojem upisanih imena dok je ženski rod/spol gotovo isključen. Osobe ženskog roda upisane su sasvim marginalno, gotovo isključeno. To dokazuje ulica Hermine Tomić za koju se u Odluci o imenima naselja, ulica i trgova u Gradu Požegi od 29.10.2010. godine navodi točan položaj „oznake

k.č.br.3510/12, k.o. Požega tj., drugi sjeverni odvojak od ulice Vilima Justa, paralelno sa ulicom Zinke Kunc“ [4].

Dominantnost muškog roda iskazuje se ne samo brojnošću upisanih imena, već i centriranjem pozicija. Muška imena se u pravilu upisuju u središnje gradske ulice, dok se ženska imena upisuju na periferiju, u male ulice i one nevažnog značenja, što se jasno vidi na već spomenutoj ulici Hermine Tomić. Sljedeća značajka rodno/spolnog iščitavanja prostora je da se rod/spol upisuje različitim simbolima. Kada je riječ o različitim simbolima afirmacije na osnovi kojih se upisuju za javni prostor važne osobe na 1. mjestu se nalazi umjetnost odnosno 29 ulica (24,6%) muških imena i 9 ulica (64,2%) ženskih imena. Po pitanju umjetnosti muška i ženska imena dijele istu primarnu poziciju, budući da je umjetnost sama po sebi visoko vrednovan medij.

Simbol	Broj	%	Rang
Umjetnost	53	26,53	1
Povijest	37	18,31	2
Sakralni simboli	29	14,35	3
Toponimi i geografska imena	24	11,88	4
Ostalo	12	5,94	5
Nepoznato	12	5,94	5
Znanost	10	4,95	6
Prirodni simboli	8	3,9	7
Industrija i privreda	7	3,4	8
Obrazovanje	6	2,97	9
Zdravstvo	3	0,99	10
Sport	1	0,49	11
Ukupno	202	100	

Tablica 2. Nazivi javnih prostora (ulica i trgova) u Gradu Požegi prema vrsti simbola

Primarna simbolička kategorija u pregledu nazivlja javnog prostora je prioritet osoba koje su se bavile umjetničkim radom i njima se upisuje više od polovine ulica, odnosno 52 ulice i 1 trg, dakle 26,28%. To si bili književnici, slikari, skladatelji i umjetnice. Na drugom mjestu, procesom stvaranja pokreta i država, javni prostor je obilježen imenima i simbolima kneževa, kraljeva, banova, političarima i prvim hrvatskim predsjednikom i to 37 ulica, odnosno 18,32%. Prije svega, to su osobe vezane uz nacionalnu povijest i kulturu valoriziranima u znanosti o povijesti, politici i ratovima. Time se dobiva pravo upisivanja u javni prostor čime se njihova društveno pripisana vrijednost projicira i u prošlost i u budućnost, jer bilježenja traju a njihovo je svojstvo odupiranje zaboravu i upućivanje na sjećanje.

Rezultati istraživanja pokazuju kako je odnos između prisutnosti muško/ženskog nazivlja javnih prostora Grada Požege osjetno neuravnotežen, što dokazuje našu početnu tezu prema kojoj premda formalno izjednačeni u pravima odnos između muškaraca i žena u praksi još uvijek nije ravnopravan.

4. Zaključak istraživanja

Istraživanje simboličke razine rodova/spolova upisivanja u javni prostor i linearno vrijeme Grada Požege pokazuje se patrijarhalnom paradigmom, s oznakama osjetne rodne/spolne neravnopravnosti, marginalizacije i isključenja.

Rodovi/spolovi se drugačije društveno vrednuju i shodno tome upisuju u javni prostor. Žene se motre kao sakralni likovi i kao umjetnice. Vrijednost (moć) pripisuje se ratnicima, vojnicima, pustolovima, umjetnicima, znanstvenicima pa se ta moć i simbolički označava [3].

Muška dominantnost je očita i neupitna: ovakav nesrazmjer ne dovodi se pod znak pitanja čime je naglašena nevažnost ženske simbolike. Nevažnost ženskog nazivlja u imenima javnih prostora Grada Požege očituje se s obzirom na lokaciju i veličinu. Isključivo se radi o malim, sporednim ulicama, na periferiji grada, daleko od središta i važnih prometnica. Dakle, prostor i vrijeme su konstrukcije koje nisu rodno/spolno neutralne. To se osobito odnosi na javni prostor i linearno vrijeme (povijest). U tim konstrukcijama rodovi nisu jednako sudjelovali. Privilegija konstrukcije (kreativnosti, autorstva) za jedan rod je istovremeno zabrana za drugi.

Simbolika koja se pokazuje predmetnim istraživanjem dokaz je uloge, položaja i društvenog pozicioniranja žene kroz linearno vrijeme koje se nastavlja u budućnost. S obzirom na poziciju osjetne rodno/spolne neravnopravnosti u nazivima javnih prostora Grada Požege postavlja se pitanje ponovnog preispitivanja i drugačijeg vrednovanja simboličnog, ali i realističnog društvenog položaja žene u suvremenom društvu.

5. Literatura

[1] Adamović, M., (2006.) Rodne značajke djelatnosti, u: *Rodno/spolno obilježavanje prostora i vremena u Hrvatskoj*, ur. Kodrnja Jasenka, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, ISBN 9536218291, Zagreb

[2] Kodrnja, J., (2006.) Pristup temi, u: *Rodno/spolno obilježavanje prostora i vremena u Hrvatskoj*, ur. Kodrnja, Jasenka, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, ISBN 9536218291, Zagreb

[3] Kodrnja, J., (2006.) Sažetak, u: *Rodno/spolno obilježavanje prostora i vremena u Hrvatskoj*, ur. Kodrnja, Jasenka, Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, ISBN 9536218291, Zagreb

[4] Odluka o imenima naselja, ulica i trgova u Gradu Požegi i ostalim naseljima, *Dostupno na:* <http://www.pozega.hr/images/stories/Dokumenti/Odluke/2010/Popis%20ulica%202010.pdf>, *Pristup:* 16-05-2011.

[5] Pravilnik o označavanju imena naselja, ulica i trgova te o obilježavanju zgrada brojevima (NN 4/90)

[6] Ustav Republike Hrvatske (NN 85/10 – pročišćeni tekst)

[7] Zakon o naseljima (NN 54/88)

[8] Zakon o ravnopravnosti spolova (NN 82/08)

[9] Zakon o suzbijanju diskriminacije (NN 85/09)

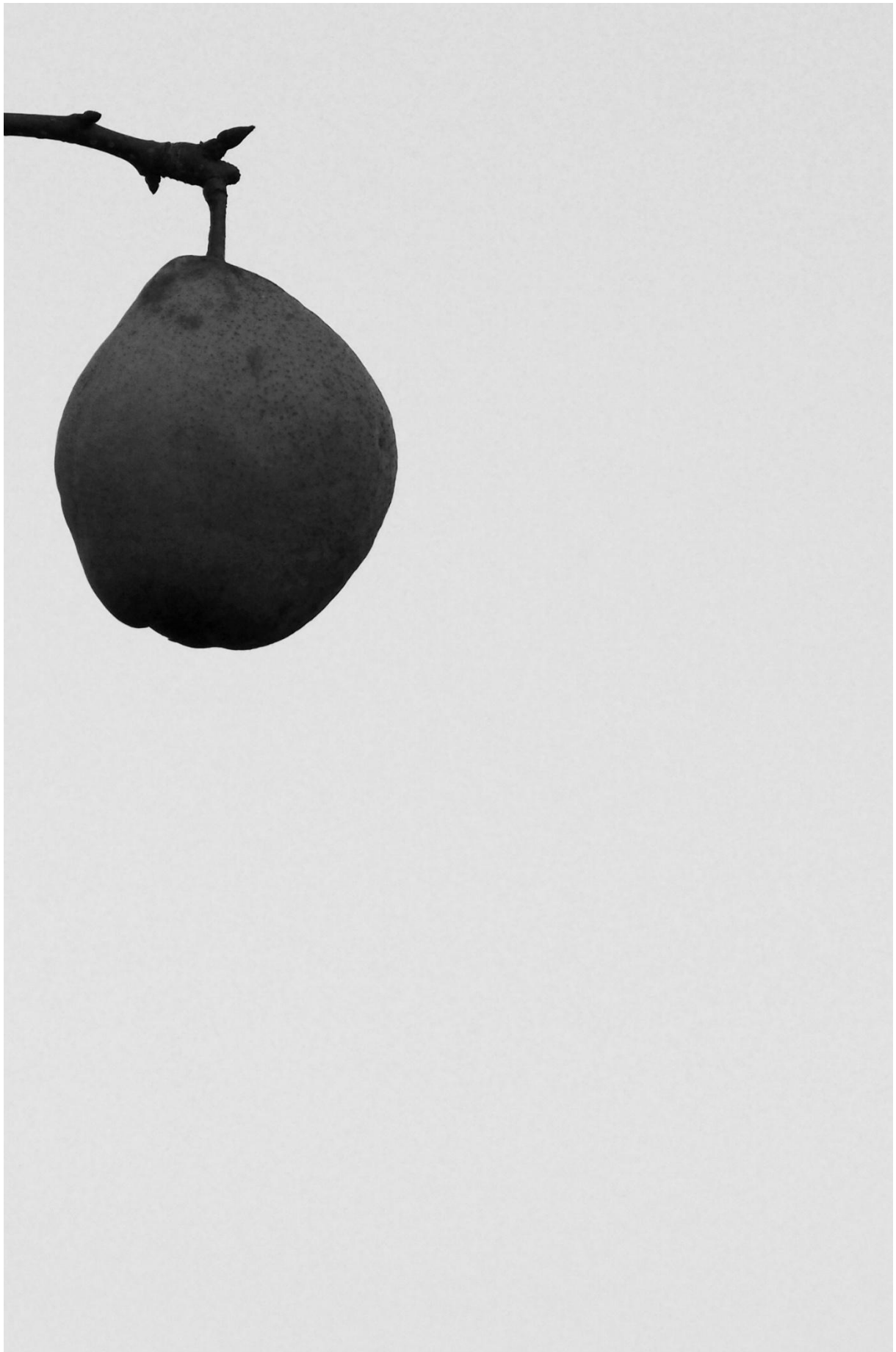

Photo 091. Pear / Kruška